

Ὁρθόδοξος Ἐνημέρωσις

«Ἐντολὴ γὰρ Κυρίου μὴ σιωπᾶν ἐν καιρῷ κινδυνευούσης Πίστεως. Λάλει γάρ, φησί, καὶ μὴ σώπα... Διὰ τοῦτο καγὼ ὁ τάλας, δεδουκῶς τὸ Κριτήριον, λαλῶ».

(Οσ. Θεοδώρου Στουδίτου, PG 99, 1321)

■ Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἔτους (1η Σεπτεμβρίου)

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καὶ οἱ ἑορτὲς τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου*

π. Ἰωάννου Ῥάφαν

ΠΟΛΛΕΣ ἀπὸ τὶς κυριώτερες ἑορτὲς τοῦ Σεπτεμβρίου (1η – ἡ Ἀρχὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, 13η – ἑγκαίνια τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, 14η – ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, 23η – Σύλληψις τοῦ Προδρόμου) συνδέονται ἄμεσα ἢ ἔμμεσα μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς εἰρήνης τῆς Ἐκκλησίας.

Στὸ σημεῖωμα ποῦ ἀκολουθεῖ θὰ προσπαθήσουμε νὰ προσεγγίσουμε τὴν συμβολὴ τοῦ Θεοστέπτου καὶ Ἰσαποστόλου Ἁγίου στὴν διαμόρφωσις τοῦ ἑορτολογίου τοῦ μηνός.

1η καὶ 23η Σεπτεμβρίου

ΜΕ τὸ γνωστὸ Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων τὸ ἔτος 313, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐξασφάλισε γιὰ τὴν Ἐκκλησία τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Τὴν ἴδια χρονιὰ ὅμως, ὁ Αὐτοκράτορας αὐτός, σκεπτόμενος ὄχι μόνον ὡς Χριστιανός, ἀλλὰ καὶ ὡς Ῥωμαῖος, ἐκδίδει ἄλλο ἓνα Διάταγμα ποῦ ὀρίζει τὴν 23η Σεπτεμβρίου ὡς ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου, δηλαδὴ τοῦ φορολογικοῦ ἔτους στὴ Ῥωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία.

Ἡ 23η Σεπτεμβρίου ἦταν γιὰ τοὺς Ῥωμαίους ἡ ἑορτὴ τῶν γενεθλίων τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, βασιλέως κατὰ τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ καὶ δημιουργοῦ τῆς μεγάλης Pax Romana. Σὲ ἀρκετὲς ἐπαρχίες τῆς Ἀνατολῆς ἡ ἡμέρα ἐκείνη εἶχε ἐπικρατήσῃ ὡς ἑορτὴ τοῦ Νέου Ἔτους.

Ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴ σειρά Της ὠρίσε τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἡμέρα ὡς τὴν Ἀρχὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἔτους. Μόνο ποὺ γιὰ τὴν Ἐκκλησία ἡ σημασία τῆς ἡμέρας δὲν εἶναι ὁ Natalis Augusti (τὰ γενέθλια τοῦ Καίσαρος), ἀλλὰ ἡ ἀρχὴ τοῦ Μυστηρίου τῆς Σωτηρίας. Γι' αὐτὸ ὡς πρῶτο εὐαγγελικὸ Ἀνάγνωσμα τοῦ ἔτους καθιερώθηκε ἡ διήγησις τῆς Συλλήψεως τοῦ Προδρόμου ἀπὸ τὸ πρῶτο κεφάλαιο τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου. Ἡ Σύλληψις τοῦ Προδρόμου εἶναι χρονολογικὰ τὸ πρῶτο Μυστήριον τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὅμως ἡ κατάργησις τῆς λατρείας τοῦ Αὐγούστου καὶ τῶν ἄλλων εἰδωλολατρικῶν ἑορτῶν ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Θεοδόσιο τὸν Μεγάλον τὸ ἔτος 393, στέρησε τὴν 23η Σεπτεμβρίου τῆς πολιτικῆς τῆς σημασίας.

Παράλληλα, μειώθηκε καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ τῆς σημασία, ὡς «*ἡ ἀρχὴ τῆς ἱστορίας τῆς σωτηρίας*», μὲ τὸ θέσπισμα τῆς χρονολογικὰ προγενέστερης Ἑορτῆς τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου τὴν 8η Σεπτεμβρίου.

Ἀπὸ δὲ τὸ ἔτος 462 ἡ ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου μεταφέρθηκε στὴν 1η Σεπτεμβρίου, ὅπου τὴν βρίσκουμε καὶ σήμερα.

Ἡ Ἑορτὴ τῆς Συλλήψεως τοῦ Προδρόμου, βέβαια, παρέμεινε στὶς 23 Σεπτεμβρίου καὶ μέχρι σήμερα ἡ Ἐκκλησία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἡμέρα αὐτὴ τὴν ἀνάγνωσις τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου.

13η καὶ 14η Σεπτεμβρίου

ΚΑΤΑ τὰς ἱερὰς «εἰδοὺς»** τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 509 π.Χ. ἡ Ῥώμη ἐώρτασε τὰ ἐγκαίνια τοῦ μεγάλου ναοῦ τοῦ Juppiter Optimus Maximus (τοῦ κρατίστου καὶ μεγίστου Διὸς) στὸ Καπιτώλιο.

Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ μᾶς δίδει τὴν πρώτη σίγουρη ἡμερομηνία γιὰ τὴν ἱστορία τῆς πόλεως: 13η Σεπτεμβρίου 509 π.Χ. Ἀπὸ τότε, τὶς «εἰδοὺς» τοῦ κάθε μηνὸς ἓνα τέλειον λευκὸ πρόβατον ὠδηγεῖτο ἐν πομπῇ πάνω στὸ Καπιτώλιο γιὰ νὰ θυσιαστῇ πρὸς τιμὴν τοῦ ὑψίστου θεοῦ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πανθέου καὶ εἰς μνήμην τῆς ἰδρύσεως τοῦ ναοῦ

του. Ἐξάλλου, κάθε θρίαμβος αὐτοκράτορος ἦταν συγχρόνως ἐορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Καπιτωλίου Διὸς.

Ὅμως, καὶ στὴν ἐβραϊκὴ παράδοση ἡ 13ῃ Σεπτεμβρίου ἀναφέρεται ὡς ἡμέρα ἐξεχούσης σημασίας. Μέσα στὸν Ἑβραϊκὸ μῆνα τοῦ Ἑθανὶμ καὶ ὀλίγες ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐορτὴ τῶν Σκηνοπηγίων τοῦ ἔτους 960 πρὸ Χριστοῦ, «ὁ Βασιλεὺς Σαλωμὼν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐνεκαίνισεν τὸν οἶκον Κυρίου» στὰ Ἱεροσόλυμα, τὸν περικάλιστο καὶ περιάλητο Ναὸ τοῦ Σολομῶντος (Γ΄ Βασ. ἡ΄ 63). Ἀπ' ὅ,τι δὲ μᾶς πληροφορεῖ ἡ Μοναχὴ Αἰθερία, προσκυνητρία εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους τὸν τέταρτο αἰῶνα, ἡ ἀντίστοιχη ἡμερομηνία στὸ Ῥωμαϊκὸ ἡμερολόγιο γιὰ τὴν ἴδρυση τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος εἶναι ἡ 13ῃ Σεπτεμβρίου!

Ἡ ἀγία Πόλις Ἱερουσαλὴμ ἐρημώθηκε τὸ 135 μ.Χ. καὶ μετατράπηκε σὲ ἓνα Ῥωμαϊκὸ στρατόπεδο μὲ τὸ καινούργιο ὄνομα Aelia Capitolina. Πάνω στὰ ἐρείπια τῆς παλαιᾶς Πόλεως –πιθανὸν πάνω στὰ ἐρείπια τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἡρώδου ποὺ γνώρισε ὁ Χριστὸς– κτίζεται ναὸς τοῦ Καπιτωλίου Διὸς καὶ δεσπόζει φοβερὸς γιὰ 200 περίπου χρόνια...

Αὐτὴ ἦταν ἡ κατάσταση τῆς ἀγίας Πόλεως, ὅταν ἔλαβε τὴν ἐξουσία ὁ Κωνσταντῖνος.

Ἀμέσως ὁ Αὐτοκράτορας ἀρχίζει νὰ θεμελιώνει περικαλλεῖς Ναοὺς γύρω ἀπὸ τὶς «μυστικὲς σπηλιές» ποὺ καθηγίασε ὁ Χριστὸς στὴν Βηθλεέμ, στὸ Ὅρος τῶν Ἑλαιῶν καί, πάνω ἀπ' ὅλα, στὸν Γολγοθᾶ, στὸν τόπο τοῦ Πάθους καὶ τῆς Ἀναστάσεως, ζητώντας νὰ ἐκπληρώσει τὸ ὄραμά του, ποὺ ἦταν ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς Ἱερουσαλὴμ ὡς θρησκευτικῆς πρωτεύουσας τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὁ καινούργιος βασιλικὸς Ναὸς στὸν Γολγοθᾶ περατώνεται τὸ ἔτος 335 καὶ ὁ Κωνσταντῖνος διαλέγει τὴν 13ῃ Σεπτεμβρίου γιὰ τὰ Ἑγκαίνια τοῦ Ναοῦ – τὴν ἱστορικὴ ἡμερομηνία τόσο γιὰ τὴ Ῥώμη ὅσο καὶ γιὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ἐορτάζεται ἡ συμφιλίωση τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπιβεβαιώνεται ἡ ἀδιάσπαστη συνέχεια

μὲ τὶς παλαιᾶς παραδόσεις τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Ἰσραήλ. Αὐτὸς εἶναι ὁ προσωπικὸς θρίαμβος τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ὁ θρίαμβος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Του.

Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τὴν ἐπομένην ἡμέρα, 14η Σεπτεμβρίου, σφραγίζει τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας...

Ὁ θρίαμβος τοῦ Χριστοῦ, ὅμως, δὲν εἶναι τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἡ πορεία τῆς Ἐκκλησίας παραμένει πάντοτε σταυρική· ὁ σοβᾶς στὸν καινούργιο Ναὸ δὲν εἶχε ἀκόμα στεγνώσει, ὅταν ἕνας Ἀρειανὸς καθόταν στὸν αὐτοκρατορικὸ θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Γιὰ τὰ ἐπόμενα 500 χρόνια θὰ ἦταν πιὸ πολὺ ἐξαίρεση παρὰ κανόνας νὰ κυβερνᾷ ἕνας Ὀρθόδοξος Αὐτοκράτορας. Ἡ διαδοχὴ τῶν Ἀρειανῶν, Μονοφυσιτῶν, Μονοθελητῶν, καὶ Εἰκονομάχων στὸν αὐτοκρατορικὸ θρόνον δὲν ἀφήνει ἀμφιβολία ὅτι ἡ προστασία ἐκ μέρους τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ὑπῆρξε ἕνας βαρύτερος σταυρὸς γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ἀπ' ὅ,τι ὑπῆρξαν οἱ διωγμοί.

Ἴσως ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος νὰ προσπάθησε νὰ χωρέσει τὴν Ἐκκλησία στὰ σχήματα τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἡ Ἐκκλησία ὅμως ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ αὐτὰ τὰ σχήματα.

Ἐορτάζουσα τὸν Τιμιὸν Σταυρὸν κάθε χρόνο ἡ Ἐκκλησία θυμᾶται: ἡ ἀληθινὴ Τῆς εἰρήνης ἔρχεται, ὄχι ἀπὸ κάποια κοσμικὴ ἐξουσία, ἀλλὰ μονάχα διὰ τοῦ «*ὄπλου εἰρήνης*» καὶ «*ἀηττήτου τροπαίου*», τοῦ Σταυροῦ.

(*) Περιοδ. «**Μαρτυρία**» Χανίων, ἀριθ. 167/Σεπτέμβριος-Ὀκτώβριος 1993, σελ. 3-5. Ἐπιμέλ. ἡμετ.

(**) Αἱ *εἰδοὶ -ῶν*: ἡ 13ῃ ἢ 15ῃ ἡμέρα τοῦ ρωμαϊκοῦ μηνός.